

Sygn. akt I Ca 18/15

## POSTANOWIENIE

**Dnia 11 marca 2015 r.**

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Dorota Twardowska (spr.)

Sędziowie: SO Teresa Zawistowska

SO Krzysztof Nowaczyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiowska

po rozpoznaniu w dniu 4 marca 2015 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku B. K. M.

z udziałem Z. W., J. W. i I. C.

o zmianę stwierdzenia nabycia spadku

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Mławie IX Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w D.

z dnia 4 listopada 2014 r. sygn. akt IX Ns 213/14

postanawia:

1. sprostować zaskarżone postanowienie przez określenie wnioskodawczynie (...);
2. oddalić apelację.

Sygn. akt I Ca 18/15

## UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 01 września 2014 r. B. M. wniosła o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku Sądu Rejonowego w Działdowie z dnia 11 października 2012 r., sygn. akt I Ns (...), poprzez stwierdzenie, że spadek po S. W. (1) zmarłym (...) r. w D., na podstawie ustawy nabyli żona E. W. (1) oraz dzieci B. M., Z. W. i J. W. po 1/4 części, zaś spadek po E. W. (1) zmarłej (...) w D. nabyli dzieci B. M., Z. W. i J. W. po 1/3 części.

Uczestnik postępowania Z. W. poparł wniosek.

Uczestniczka I. C. wniosła o oddalenie wniosku.

Uczestnik postępowania J. W. nie zajął stanowiska w sprawie.

Postanowieniem z dnia 04 listopada 2014 r. Sąd Rejonowy w Mławie IX Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w D. oddalił wnioski i zasądził od wnioskodawczyni B. K. M. na rzecz uczestniczki I. C. kwotę 1.080 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń faktycznych i oceny prawnej dokonanej przez Sąd pierwszej instancji:

Sąd Rejonowy ustalił, że prawomocnym postanowieniem z dnia 11 października 2012 r., sygn. akt I Ns (...), Sąd Rejonowy w Działdowie stwierdził, że spadek po S. W. (1), zmarłym dnia (...)r. w D., ostatnio stale zamieszkałym w L., na podstawie testamentu alograficznego z dnia 18 lutego 1997 r. nabyła wnuczka I. C. w całości oraz stwierdził, że spadek po E. W. (1), zmarłej dnia (...)r. w D., ostatnio stale zamieszkałej w L., na podstawie testamentu alograficznego z dnia 18 lutego 1997 r. nabyła wnuczka I. C. w całości. Uczestnikami postępowania obok I. C., wnioskodawczyni w tamtej sprawie (a uczestniczki w sprawie niniejszej), byli: J. W., Z. W. i B. M. (wnioskodawczyni w niniejszej sprawie). O treści testamentów wnioskodawczyni B. K. M. dowiedziała się od matki w 2005 roku, a uczestnik Z. W. dowiedział się od rodziców, krótko po tym jak zostały sporządzone, co wynika z ich zeznań w sprawie I Ns (...). W postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku w sygn. akt I Ns (...) a następnie I Ns (...), zainicjowanym wnioskiem z dnia 13 lipca 2011 r., na pierwszej rozprawie w dniu 29 września 2011 r. dokonano otwarcia i ogłoszenia obydwu testamentów alograficznych spadkodawców z 18 lutego 1997 r. Przy otwarciu i ogłoszeniu tych testamentów obecni byli wnioskodawczyni i uczestnicy postępowania w tamtej sprawie, tożsami z uczestnikami niniejszej sprawy. Odpisy wniosków doręczono wszystkim uczestnikom tamtego postępowania w lipcu 2011 roku.

Wskazano, że B. K. M. i Z. W. w sprawie I Ns (...) podnosili zarzuty co do ważności testamentów, w szczególności wskazywali na sporządzenie testamentów pod wpływem groźby oraz błędu, spełnienia wymogów co do jednego ze świadków testamentu, nie zgłaszali natomiast zarzutu co do autentyczności podpisów spadkodawców.

W pozwie z dnia 6 lutego 2013 r. Z. W. wystąpił przeciwko I. C. z roszczeniem o zachówek, po rozpoznaniu apelacji od wyroku sądu pierwszej instancji Sąd Okręgowy w Płocku wyrokiem z dnia 4 czerwca 2014 r. zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od I. C. na rzecz Z. W. kwotę 2.716,26 zł z ustawowymi odsetkami. Z kolei w pozwie z dnia 19 grudnia 2013 r. B. M. również wystąpiła przeciwko I. C. z roszczeniem o zachówek, postępowanie zawieszono do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w niniejszej sprawie.

Za twierdzeniami wnioskodawczyni B. K. M. ustalono także, że wśród przedmiotów pozostawionych przez spadkodawców znalazła się m.in. legitymacja ubezpieczeniowa spadkodawcy zaopatrzona w podpis o treści (...), którą wnioskodawczyni zabrała ze sobą po śmierci matki. W dniu 9 lipca 2014 r. wnioskodawczyni na mocy udzielonego pełnomocnictwa zapoznała się z aktami sprawy o zachówek prowadzonej z powództwa jej brata H. W., do których na potrzeby postępowania załączono testamenty alograficzne spadkodawców.

Oceniając zgłoszone żądanie zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po S. W. (1) i E. W. (1) Sąd Rejonowy wskazał, że wnioskodawczyni na poparcie swojego wniosku podniosła argumenty podzielone przez uczestnika postępowania Z. W., iż spadkodawcy nie mieli woli testowania w dniu 18 lutego 1997 r., gdyż nie złożyli w Urzędzie Miasta i Gminy w L. wniosku o sporządzenie testamentów alograficznych, który to wniosek powinien zawierać szczegółowe dane wnioskodawców (imion, nazwisk, nr PESEL), w związku z czym w protokole oświadczenia ostatniej woli spadkodawców brak jest dostatecznych danych umożliwiających ich identyfikację, w szczególności numerów PESEL, adresów spadkodawców, nie zgadza się ich wiek spadkodawców, a dodatkowo w przypadku S. W. (1) podważano autentyczność podpisu jako nieczytelnego i różniącego się od podpisu widniejącego w legitymacji ubezpieczeniowej zmarłego. Zdaniem wnioskodawczyni i uczestnika były to nowe okoliczności, niezgłoszona w czasie trwania postępowania spadkowego. Dodatkowo podnoszono, że testamenty sporządzone zostały pod wpływem groźby. W ocenie wnioskodawczyni i uczestnika okoliczności te stanowiły przesłanki nieważności testamentów alograficznych, co uzasadniało stwierdzenie dziedziczenia na podstawie ustawy. Jako podstawę żądania wskazano przepisy art. 945 § 1 i § 2 k.c. oraz art. 679 k.p.c. Wnioskodawczyni twierdziła, że z treścią testamentów alograficznych mogła zapoznać się dopiero w dniu 09 lipca 2014 r., kiedy na podstawie udzielonego pełnomocnictwa zapoznała się z

aktami sprawy o zachówek, w tym testamentami, i porównała je z legitymacją ubezpieczeniową spadkodawcy będącą w jej posiadaniu. Zdaniem wnioskodawczyni ta data stanowi datę początkową terminów, o których mowa w art. 945 k.c. i art. 679 k.p.c. Podobnie twierdził uczestnik Z. W..

Sąd Rejonowy przytoczył treść art. 945 k.c., wskazując że testament jest nieważny, jeśli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli; pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści; pod wpływem groźby. Przy czym na nieważność testamentu z powyższych przyczyn nie można się powołać po upływie trzech lat od dnia, w którym osoba mająca w tym interes dowiedziała się o przyczynie nieważności, a w każdym razie po upływie lat dziesięciu od otwarcia spadku. Powołał także treść art. 679 k.p.c., wskazując że dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku; jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość; przy czym wniosek o wszczęcie takiego postępowania może zgłosić każdy zainteresowany.

Stwierdzono, że w świetle treści przytoczonych przepisów oraz w oparciu o dokonane ustalenia roszczenia wnioskodawczyni i uczestnika popierającego wniosek nie zasługują na uwzględnienie, wskazując że przepis art. 679 k.p.c. pozwala na skorygowanie prawomocnego postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku, tak w odniesieniu do osoby spadkobiercy, jak i przysługującego mu udziału w spadku, jednakże wprowadza dwa istotne ograniczenia w stosunku do osób będących uczestnikami poprzedniego postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, co jest w sprawie bezsporne. Przy tym ograniczenia te dotyczą każdej z osób bez względu na to, czy była źródłem wiedzy dla organu, przed którym toczyło się poprzednie postępowanie oraz bez względu na jej stopień aktywności lub bierności co do zgłaszanych twierdzeń faktycznych lub ocen prawnych. Może zatem taka osoba wystąpić z wnioskiem, przy kumulatywnym spełnieniu warunków, iż żądanie opiera na podstawie, której nie mogła powołać w tym postępowaniu, zaś wniosek składa przed upływem roku do dnia, w którym uzyskała możliwość wskazania podstawy uzasadniającej dokonanie zmiany postanowienia. Skuteczną podstawę zgłoszonego żądania zmiany postanowienia może stanowić tylko nowa podstawa, która nie mogła być powołana w poprzednio toczącym się postępowaniu. Przepis ten wyłącza zatem uprawnienie do zgłaszania twierdzeń i dowodów na ich poparcie, które były dostępne i mogły być, lecz nie zostały zgłoszone w poprzednim postępowaniu. Zakreślony termin roczny do złożenia wniosku ma przy tym charakter terminu zawitego.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że zarówno wnioskodawczyni, jak i uczestnik, zgłaszali w poprzednim postępowaniu sporządzenie testamentów pod wpływem groźby, co wyklucza – w świetle treści art. 679 § 1 k.p.c. – zarówno przeprowadzenie dowodu na tę okoliczność, jak i żądanie zmiany postanowienia z dnia 11 października 2012 r. o stwierdzeniu nabycia spadku wobec niespełnienia obydwu wskazanych przesłanek.

Co do podnoszonych przez wnioskodawczynię i uczestnika elementów mających stanowić o brakach testamentów skutkujących ich nieważnością, w postaci numerów PESEL spadkodawców i ich adresów, niedokładności w określeniu ich wieku oraz niezgodności podpisu spadkodawcy z podpisem w książeczce ubezpieczeniowej, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że z treści przytoczonego przepisu art. 679 § 1 k.p.c. w sposób jednoznaczny, wynika, że kluczowym dla oceny stanowiska stron popierających wniosek jest ustalenie i ocena, czy strony te miały w poprzednio toczącym się postępowaniu możliwość powołania tej podstawy. W opinii Sądu Rejonowego wnioskodawczyni i uczestnik taką możliwość posiadali, gdyż byli uczestnikami poprzedniego postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Uznano, że taka możliwość istniała od chwili doręczenia im odpisów wniosków z załącznikami, którymi były m.in. odpisy obydwu testamentów alograficznych spadkodawców, a ponadto w ich obecności na rozprawie w dniu 29 września 2011 r. dokonano ich otwarcia i ogłoszenia. Najpóźniej zatem z tą datą, uczestnicy tamtego postępowania, w tym wnioskodawczyni i uczestnik popierający wniosek, mogli podnieść wszystkie powołane zarzuty, w tym także wątpliwości co do podpisu spadkodawcy jako podstawy nieważności oświadczenia mortis causa swoich rodziców z powodu braku ich woli testowania, czego nie uczynili. Wskazano także, że bez znaczenia pozostaje, czy zapoznali się

wówczas z opisanymi dokumentami, ponieważ dla oceny ich żądania w niniejszej sprawie wystarcza, że możliwość taką posiadali, choćby z niej nie skorzystali. Ewentualne ich późniejsze – mające mieć miejsce w trakcie postępowania o zachówek – zapoznanie się z treścią testamentów jest, zdaniem Sądu, bez znaczenia jako argument, że możliwość powołania wskazanej podstawy nieważności testamentów alograficznych, powstała w tym późniejszym terminie. Nie można zatem uznać, iż początek biegu terminu rocznego, o którym mowa w treści art 679 § 1 zd. 2 k.p.c., określić należy na dzień 9 lipca 2014 r.

Nie zmienia tej oceny także okoliczność, że w lipcu 2014 roku wnioskodawczynie i uczestnik porównali podpisy na legitymacji ubezpieczeniowej odnalezionej pośród pamiątek po rodzicach, które wnioskodawczynie posiadała od 2005 roku, gdyż już w fazie toczącego się postępowania o stwierdzenie nabycia spadku mieli możliwość powołania zarzutów dotyczących tej podstawy żądania uznania testamentu ojca za nieważny i żądania odmiennego ustalenia kręgu spadkobierców przez sąd. Sąd Rejonowy podkreślił, że oboje uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z treścią testamentów już od lipca 2011 roku, a ponadto wnioskodawczynie była w posiadaniu legitymacji ubezpieczeniowej ojca od 2005 roku, a zatem istniała możliwość dołączenia jej jako podstawy do wystąpienia z wnioskiem dowodowym tożsamym z obecnie zgłoszonym o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego grafologa. Ewentualne późniejsze odnalezienie książeczki ubezpieczeniowej przez wnioskodawczynię nie jest okolicznością prawnie istotną.

Dalej odniesiono się także do zgłoszonej jako podstawa żądania zmiany postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku okoliczności braku po stronie spadkodawców woli testowania, wskazując że z treści testamentu musi jednoznacznie wynikać wola testowania (animus testandi), a jej brak powoduje, że oświadczenie woli nie może być uznane za testament (art. 926 § 1 k.c., art. 941 k.c.) i stwierdzając, że przy pewnych formach testamentów tak rozumiana wola testowania jest oczywista, na przykład przy testamencie notarialnym, czy właśnie przy testamencie alograficznym. W konsekwencji po omówieniu wskazywanych przez wnioskodawczynię elementów jako rzekomych braków testamentów mających świadczyć o ich istotnej wadliwości, Sąd Rejonowy stwierdził, że żadna taka ewentualna wada, nawet przy abstrakcyjnym założeniu, że elementy te mogły się w testamencie znaleźć, nie powstaje i nie może skutkować ich nieważnością. W tym nie może nawet co do zasady być dowodem na brak woli testowania, na który powołują się popierający wniosek. Podkreślono przy tym, że art. 945 k.c. co do zasady obejmuje katalog wad oświadczeń woli przy sporządzaniu testamentu, nie zaś samą kwestię zasadniczą istnienia animus testandi.

Mając na uwadze przytoczone argumenty, w świetle przepisów art. 945 k.c. i art. 679 k.p.c., Sąd oddalił wnioski dowodowe stron wobec zgłoszenia żądań po upływie terminów określonych w tych przepisach. W konsekwencji oddalono wniosek i orzeczono o kosztach postępowania, powołując jako podstawę rozstrzygnięcia w tym przedmiocie art. 520 § 3 k.p.c.

W apelacji wnioskodawczynie B. K. M. zaskarżyła powyższe postanowienie w całości, zarzucając:

- obrazę przepisów prawa mającą wpływ na treść zaskarżonego postanowienia polegającą na naruszeniu art. 679 § 1 k.p.c. poprzez błędne uznanie przez Sąd pierwszej instancji, iż nie zachodzą przesłanki do zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłych S. W. (2) i E. W. (2);
- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zebranego materiału dowodowego polegającą na błędnym ustaleniu przez Sąd:
- że wnioskodawczynie znała treść testamentów alograficznych sporządzonych przez spadkodawców w 2005 roku, podczas gdy wnioskodawczynie poznała wolę spadkodawców w dniu 29 września 2011 r.;
- że w sprawie o stwierdzenia nabycia spadku po zmarłych S. W. (1) i E. W. (1) o sygn. I Ns 246/11 wnioskodawczynie występująca w tym postępowaniu w charakterze uczestniczki otrzymała odpis protokołów ze sporządzonych testamentów alograficznych, podczas gdy uczestnicy postępowania otrzymali jedynie odpis wniosku o stwierdzenie nabycia spadku bez załączników;

- że strona miała możliwość podniesienia zarzutu niezgodności podpisu zmarłego S. W. (1) z podpisem znajdującym się na protokole sporządzenia testamentu alograficznego, podczas gdy możliwość podniesienia takiego zarzutu pojawiła się dopiero po dniu 09 lipca 2014 r., tj. po zapoznaniu się przez wnioskodawczynię z protokołami testamentów alograficznych oraz odnalezieniem okładki od książeczki ubezpieczeniowej z własnoręcznym podpisem S. W. (1);

- obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia poprzez naruszenie art. 278 § 1 k.p.c. polegającą na niedopuszczeniu dowodu z opinii biegłego z zakresu badania pisma ręcznego i dokumentów oraz niezwrócenie się do urzędów wskazanych we wniosku dowodowym celem załączenia materiału porównawczego dla opiniującego biegłego, podczas gdy stwierdzenie, czy podpis złożony na protokole testamentu alograficznego został sporządzony przez spadkodawcę S. W. (1) wymaga wiadomości specjalnych posiadanych przez biegłego;

- obrazę prawa materialnego poprzez naruszenie art. 951 § 1 i 2 k.c. polegające na uznaniu przez Sąd pierwszej instancji, iż testamenty alograficzne będące przedmiotem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłych S. W. (1) i E. W. (1) są ważne, pomimo niepotwierdzenia tożsamości osób oświadczających ostatnią wolę, polegające na braku stwierdzenia w protokołach testamentów alograficznych numerów PESEL, numerów dowodów osobistych, niewłaściwym wpisaniu wieku spadkodawców oraz nieczytelnym, nie wiadomo przez kogo nakreślonym podpisem na protokole testamentu alograficznego S. W. (1).

Wskazując na powyższe uchybienia skarżąca domagała się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, podnosząc iż nie rozpoznano istoty sprawy i zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Uczestnik Z. W. poparł apelację.

#### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Apelacja była bezzasadna. Skarżąca bezpodstawnie zarzuca sprzeczność dokonanych ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zebranego materiału dowodowego mającą w jej ocenie prowadzić do naruszenia wskazanych norm prawa procesowego i materialnego a przez to wadliwości orzeczenia Sądu, całkowicie pomijając ustawowe przesłanki art. 679 § 1 k.p.c. umożliwiające zmianę prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku i fakt, że wbrew oczekiwaniom skarżącej brak wypełnienia tych przesłanek wynika wprost z porównania twierdzeń i okoliczności podnoszonych we wniosku z przebiegiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, którego uczestniczką bezspornie była wnioskodawczyni B. K. M.. Wbrew zarzutom apelacji Sąd Rejonowy dokonał wnikliwej analizy tych przesłanek w oparciu o materiał dowodowy, którego dostarczyły przede wszystkim akta postępowania I Ns 133/12 (poprzednia sygn. I Ns 246/11, którą mylnie przytacza się w apelacji), trafnie konfrontując go z twierdzeniami skarżącej i obszernie uzasadniając stanowisko co do braku podstaw dla zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po S. W. (1) i E. W. (1) z braku wypełnienia przesłanek dopuszczalności wnioskowania o taką zmianę ze strony wnioskodawczyni niniejszego postępowania, jak też popierającego jej stanowisko i apelację uczestnika Z. W.. Sąd Okręgowy podziela poczynione ustalenia faktyczne i dokonana ocenę prawną w zakresie braku wykazania przesłanek dopuszczalności żądania zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku z dnia 11 października 2012 r. i przyjmuje je za własne bez potrzeby ponownego przytaczania.

Trafnie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia za dyspozycją art. 679 § 1 k.p.c. wskazano, że ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość. Przez uczestnictwo w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, w myśl art. 679 k.p.c., należy uznać formalny udział w postępowaniu, a nie stopień aktywności, bierność czy nawet całkowitą bezczynność zainteresowanego występującego w sprawie (porównaj: postanowienie SN z dnia 4 lutego 2000 r., II CKN 740/98, niepubl.). Skuteczną podstawę zgłoszonego żądania zmiany postanowienia może stanowić tylko nowa podstawa, która nie mogła być powołana w każdym z poprzednio toczących się postępowań, np. późniejsze powzięcie wiadomości o istnieniu testamentu. Artykuł 679 §

1 k.p.c. wyłącza uprawnienie do zgłoszenia twierdzeń i dowodów na ich poparcie, które były dostępne i mogły być, lecz nie zostały zgłoszone w poprzednim postępowaniu. Zakreślony w art. 679 § 1 k.p.c. termin roczny do złożenia wniosku ma charakter terminu zawitego. Jest to utrwalona linia orzecznictwa, która zyskała aprobatę w doktrynie (np. postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 784/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 118 i uchwała SN z dnia 21 marca 2001 r., III CZP 4/01, OSNC 2001, nr 10, poz. 144).

Zgodnie przepisem art. 679 § 1 zd. 2 k.p.c. uczestnik postępowania spadkowego może żądać zmiany prawomocnego postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, jeśli wykaże podstawę uzasadniającą zmianę oraz dowiedzie, że podstawa ta nie mogła być podniesiona w czasie uprzedniego postępowania. Celem ograniczenia – w zakresie wymaganych podstaw żądania i terminu w stosunku do osób uczestniczących w pierwszym postępowaniu – jest to, by uczestnik poprzedniego postępowania nie mógł się domagać zmiany postanowienia na podstawie, którą mógł poprzednio powołać. Ograniczenie to traktuje się jako prekluzję uprawnienia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2001 r., III CZP 4/01, OSNC 2001, Nr 13, poz. 670 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2001 r., IV CKN 566/00, OSNC 2002, Nr 10, poz. 127, z dnia 14 października 2009 r., V CSK 118/09 i z dnia 21 grudnia 2011 r., IV CSK 199/11, niepublikowane). Jest ono podyktowane potrzebą ochrony stabilności stwierzonego prawomocnym orzeczeniem porządku dziedziczenia. Z tego też względu oraz z uwagi na wyjątkowy charakter uregulowania zawartego w art. 679 k.p.c., przepis ten podlega wykładni ścisłej, gdyż dopuszczenie możliwości zmiany prawomocnego postanowienia powinno być ograniczone, zwłaszcza, gdy z wnioskiem występuje osoba, która była uczestnikiem wcześniejszego postępowania (zobacz: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2006 r., I CSK 167/07, niepublikowane).

Z art. 679 k.p.c. wynika jednoznacznie ściśle powiązanie uprawnienia żądania zmiany postanowienia z podstawą, która nie mogła być powołana przez zainteresowanego w poprzednim postępowaniu, w którym brał udział. Strona wnosząca o zmianę postanowienia spadkowego powinna wykazać, że powołane przez nią fakty i dowody, które mają uzasadniać żądanie zmiany, pozostawały poza jej dostępem podczas poprzedniego postępowania, przy uwzględnieniu, że chodzi o obiektywną możliwość ich powołania. Postępowanie o zmianę postanowienia spadkowego nie służy i nie może być wykorzystywane jako środek do usunięcia skutków bezczynności czy wręcz błędów uczestnika postępowania (zobacz też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2007 r., III CSK 19/07, z dnia 23 listopada 2011 r., IV CSK 141/11, niepublikowane).

W świetle przedstawionej wykładni art. 679 § 1 k.p.c., jednolicie ukształtowanej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, stwierdzić należy bezzasadność powołanych w apelacji zarzutów naruszenia tego przepisu. Wniosek skarżący o zmianę postanowienia spadkowego z dnia 11 października 2012 r. oparty był na twierdzeniu, że możliwość kwestionowania testamentów alograficznych spadkodawców, stanowiących podstawę dla stwierdzenia dziedziczenia w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, wnioskodawczyni uzyskała dopiero w dniu 09 lipca 2014 r., kiedy to zapoznała się z dokumentami testamentów dołączonymi do akt sprawy o zachówek i podjęła wątpliwości co do braku pewnych elementów w treści protokołów testamentów a przede wszystkim co do autentyczności podpisu spadkodawcy S. W. (1), który porównała z pozostającą w jej dyspozycji od 2005 roku legitymacją ubezpieczeniową spadkodawcy. Z przedstawionych i ustalonych okoliczności, którym nie przeczy skarżącą, jedynie odmiennie je interpretując we własnym interesie procesowym, w sposób oczywisty wynika, że skarżąca posiadała dokument w postaci legitymacji ubezpieczeniowej od 2005 roku, była uczestniczką postępowania o stwierdzenie nabycia spadku prowadzonego w sprawie sygn. I Ns 133/12 (poprzednio I Ns 246/11) i co więcej czynnie uczestniczyła w tym postępowaniu, zgłaszając zarzuty co do ważności testamentów, co szczegółowo omówił Sąd pierwszej instancji.

Bezzasadnie zarzuca skarżąca wadliwość ustaleń Sądu Rejonowego co do okoliczności doręczenia jej odpisu wniosku w tamtym postępowaniu wraz z odpisami testamentów, czyniąc z tego okoliczność istotną, a pomijając wskazanie Sądu co do powzięcia wiadomości o testamentach i dokonania w jej obecności ich otwarcia w toku sprawy. Tymczasem z akt sprawy I Ns 133/12 wynika jednoznacznie, że już w treści wniosku inicjującego postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po S. W. (1) i E. W. (1) wskazano, że ma miejsce dziedziczenie testamentowe a jako załącznik do wniosku wymieniono odpisy testamentów, które wraz z wnioskiem zostały doręczone skarżącej i pozostałym uczestnikom (porównaj: k. 2 – 20 akt I Ns 133/12). Co więcej na rozprawie w dniu 29 września 2011 r. w obecności

skarżącej i uczestników dokonano otwarcia i ogłoszenia testamentu (porównaj: protokół rozprawy i protokoły otwarcia i ogłoszenia testamentów k. 22 – 26 akt I Ns 133/12). A zatem najpóźniej od tej daty wnioskodawczyni i popierający jej stanowisko uczestnik powzięli wiadomość o treści testamentów oraz mogli się zapoznać z ich oryginałami przedstawionymi na rozprawie. Dotyczy to także możliwości porównania podpisu spadkodawcy S. W. (1) pod testamentem z podpisem na legitymacji ubezpieczeniowej, w której posiadaniu wnioskodawczyni znajdowała się już od roku 2005 i podniesienia ewentualnych zarzutów co do jego autentyczności, jak też pozostałych cech, na które powołuje się obecnie. Tok postępowania w sprawie I Ns 133/12 wskazuje ponadto na czynny udział skarżącej i uczestnika Z. W. w postępowaniu i zgłaszanie szeregu zarzutów do ważności testamentów, które częściowo ponawiane są w tym postępowaniu.

Przedstawione okoliczności zaprzeczają twierdzeniom skarżącej o wypełnieniu przesłanek z art. 679 § 1 zd. 2 k.p.c., bowiem skarżącą i uczestnik Z. W. byli uczestnikami postępowania o stwierdzenia nabycia spadku, w którym zapadło postanowienie stanowiące obecnie przedmiot żądania zmiany, mogli powołać wszystkie podnoszone obecnie okoliczności i dowody, a skoro nie stanowią one nowości, których nie mogliby powołać w tamtym postępowaniu, to w konsekwencji obecny wniosek został złożony także po upływie rocznego terminu zawitego, od dnia, w którym uzyskali możliwość podniesienia zarzutów co do testamentów. W tym zakresie – jak wskazywano powyżej – prawnie ambiwalentne jest, że obecne zarzuty co do ważności testamentów tylko częściowo pokrywają się ze zgłaszanymi w toku sprawy I Ns 133/12, skoro wnioskodawczyni posiadała wgląd do akt postępowania o stwierdzenie nabycia spadku (art. 9 k.p.c.) i mogła zapoznać się z dokumentami testamentów oraz już wówczas podnieść wszystkie powoływane obecnie zarzuty.

Bezprzedmiotowe są także zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego art. 951 § 1 i 2 k.p.c. poprzez wadliwą ocenę ważności testamentu wobec braków w określeniu numerów PESEL i dowodów osobistych spadkodawców i niewłaściwego określenia ich wieku oraz obrazy art. 278 § 1 k.p.c. poprzez niedopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu badania pisma ręcznego i dokumentów oraz braku żądania materiału porównawczego. Kognicja sądu spadku do działania z urzędu określona w art. 670 k.p.c., który ma zastosowanie także w postępowaniu wszczętym na podstawie art. 679 k.p.c., istnieje w zakresie wyznaczonym przez dopuszczalną podstawę żądania zmiany prawomocnego postanowienia, a zmiana postanowienia spadkowego może opierać się tylko na takiej podstawie (zob. powołane wyżej postanowienie Sądu Najwyższego dnia 21 grudnia 2011 r.). W rozpoznawanej sprawie Sąd miałby obowiązek zastosowania powyższego unormowania tylko wówczas, gdyby uznał, że wniosek o zmianę postanowienia spadkowego, złożony na podstawie art. 679 § 1 k.p.c., spełniał wymagania zawarte w zdaniu drugim tego przepisu. Dopiero bowiem wówczas, gdy nie ma przeszkód do przeprowadzenia dowodu, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku nie jest spadkobiercą, lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzono, sąd ma obowiązek z urzędu badać, kto jest spadkobiercą, przy czym nie jest związany wcześniejszymi ustaleniami poczynionymi w postępowaniu spadkowym (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2009 r., V CSK 118/09, niepublikowane). W zakresie zatem, w którym żądanie zmiany postanowienia nie jest oparte na dopuszczalnej przez ustawę podstawie, wniosek nie podlega merytorycznemu badaniu. Z tych przyczyn rozważania Sądu pierwszej instancji dotyczące oceny merytorycznej istnienia podstaw do wzruszenia ważności testamentów były zbędne a zarzuty apelacji w tym zakresie bezpodstawne, skoro – jak wskazano – nie wypełniono przesłanek art. 679 § 1 zd. 2 k.p.c. dopuszczalności wniosku o zmianę postanowienia z dnia 11 października 2012 r. o stwierdzeniu nabycia spadku.

Z przedstawionych przyczyn Sąd Okręgowy uznał apelację za bezzasadną i oddalił ją na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O sprostowaniu zaskarżonego postanowienia w zakresie prawidłowego określenia brzmienia imienia wnioskodawczyni Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.